

An Investigation of the Psychometric Properties of the Social Appearance Anxiety Scale in an Adolescent Sample

Tayfun Doğan¹

ABSTRACT: The aim of the present study evaluate psychometric properties of the Social Appearance Anxiety Scale for Adolescents (SAAS-A) in Turkish sample. The psychometric properties of SAAS-A were examined on a sample of 453 (235 girls, 218 boys) adolescents between 12-15 years of age. In order to determine the construct validity of SAAS-A, exploratory and confirmatory factor analysis was conducted. The factor analysis resulted in factors. Social Anxiety Scale for Adolescents (SAS-A) was used for the criterion validity. It was found positive and high correlations between SAAS-A and SAS-A. The Cronbach's alpha for the SAAS-A was .91 and the computed test re-test reliability coefficient was .80. These findings demonstrate that the validity and the reliability of SAAS-A were satisfactory for the Turkish elementary school sample.

Keywords: Social appearance anxiety, scale, validity, reliability

SUMMARY

Purpose and Significance: Social appearance anxiety is related one's overall appearance, not limited to body shape. Appearance is extremely important especially for adolescents. Fear of being negatively evaluated for one's appearance may also be highly relevant in the understanding of psychological disorders such as social phobia, eating disorder, body dysmorphic disorder etc. Each of these disorders is not only associated with body image disturbance but is also often associated with higher social anxiety and/or social impairment (Hart et. al. 2008). The aim of the study was evaluate psychometric properties of the Social Appearance Anxiety Scale for Adolescents (SAAS-A) in Turkish sample.

Method: The sample consisted of 453 adolescents from elementary school. 235 of participants were girls (% 51.9) and 218 of participants were boys (% 49.1). The age range for the participants was 12-15 (mean=13.27). Present study a brief demographic information form, Social Appearance Anxiety Scale (SAAS) and Social Anxiety for Adolescents (SAS-A) were administered. In order to determine the construct validity of SAAS, exploratory and confirmatory factor analysis was conducted. SAS-A was used for criterion validity. The reliability of SAAS was investigated by Cronbach alpha and test re-test methods.

Results: Exploratory factor analysis resulted in the scale with a factor accounted for % 42.72 of total variance with 16 items. Factor loadings of SAAS ranged from .34 to .78. In addition confirmatory factor analysis (CFA) was executed to confirm the original scale's structure in adolescents. The results of confirmatory factor analysis indicated that the model was well fit and Chi-Square value ($\chi^2=284.02$, $N=453$) which was calculated for the adaptation of the model was found to be significant. The goodness of fit index values of the model was RMSEA= 0.066, NFI=0.93, CFI=0.95, IFI=0.95, RFI=0.91, GFI=0.93 ve AGFI=0.90. According to these values it can be said that the structural model of SAAS which consists of a factors was well fit to the elementary school students. To assess the criterion validity of the SAAS-A, the relationships between the SAAS and the SAS-A were evaluated. There were significant relationships ($r=.76$, $p<.01$) between the scores on all the SAAS-A and the scores on the SAS-A. As a reliability analysis test re-test and internal consistency coefficients and the item-total correlations were examined. The Cronbach's alpha for the SAAS-A was found .91. Also the computed test re-test reliability coefficient for the SAAS-A was found .80 and item-total correlation coefficients of the SAAS-A ranged from .29 to .72.

Discussion and Conclusion: The purpose of this study was to investigate SAAS-A for adolescents. Overall findings demonstrate that this scale has acceptable and fairly high validity and reliability scores and that it can be used as an efficient instrument in order to assess social appearance anxiety of adolescents.

¹ Lecturer.Dr. Tayfun Doğan, Sakarya University, Faculty of Education, Department of Educational Science,e-mail: tayfun@tayfundogan.net

Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin Psikometrik Özelliklerinin Ergenlerden Oluşan Bir Örneklemde İncelenmesi

Tayfun Doğan*

ÖZ: Bu çalışmanın amacı Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini ergenlerden oluşan bir örneklemde incelemektir. SGKÖ-E' nin geçerlik ve güvenilirliği 12-15 yaşları arasında 453 ergen (235 kız ve 218 erkek) üzerinde incelenmiştir. Araştırmada SGKÖ-E'nin faktör yapısını belirlemek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçları ölçeğin tek faktörlü olduğunu ortaya koymuştur. Ölçüt bağıntılı geçerliğini incelemek için ise Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (ESKÖ) ile korelasyonuna bakılmıştır. SGKÖ-E ile ESKÖ ve alt boyutları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişkiler bulunmuştur. SGKÖ-E' nin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .91 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular SGKÖ-E' nin ergenlerde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal görünüş kaygısı, ölçek, geçerlik, güvenilirlik

Giriş

Beden imajı, bedenin öznel ve bireysel algısı olarak kişiliğin temel bileşenlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Bireyin fiziksel kendiliğinin zihinsel bir resmi, kendiliğin gözle görülen kısmı ve özellikle ergenlikte kendiliğin simgesi beden imajı ve beden algısı kavramlarıyla açıklanmaktadır (Orsel ve ark., 2004). Birey, bedensel, ruhsal ve sosyal yönleri ile ele alınması gereken bütüncül bir yapıya sahiptir. Oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilen beden imajı bu bütünlüğü önemli ölçüde etkiler. Beden imajı, bireyin fiziksel görünüşü ile ilgili algılamalarını, tutum ve davranışlarını ve geçmişten bugüne uzanan deneyimlerini kapsayan bir kavramdır (Cash, Santos ve Williams, 2005). Dolayısıyla da bireyin benlik saygısının oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır. Bireyin kendisinden hoşnutluğu olarak tanımlanabilecek benlik saygısının önemli bir bileşeni de beden imajıdır. Olumlu beden algısı yüksek benlik saygısı ile; olumsuz beden algısı ise düşük benlik saygısı ile ilişkilidir (Jung ve Lee, 2006).

Beden imajının olumlu ya da olumsuz olması, bireyin benlik saygısıyla birlikte yeme davranışlarını, sosyal fobi düzeylerini, cinsel davranışlarını, sosyal ilişkilerini ve duygusal yaşantısını da etkileyen bir değişkendir (Cash ve Fleming, 2002).

Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ), bireylerin sosyal görünüş kaygılarını ölçmek amacıyla Hart ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 16 maddelik, beşli likert tipinde, öz bildirim (self-report) tarzı bir ölçektir. SGKÖ, bireylerin görünüş kaygıları ile ilgili bilişsel, duygusal ve davranışsal ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Doğan (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin uyarlanması ile ilgili gerekli izinler alındıktan ve çeviri işlemleri gerçekleştirildikten sonra uygulama aşamasına geçilmiştir. Uyarlama çalışması 340 üniversite öğrencisi (143 kız, 197 erkek) üzerinden gerçekleştirilmiştir. SGKÖ' nün psikometrik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt bağıntılı geçerlik, madde analizi, test tekrar test, iç tutarlık (Cronbach alfa) ve test yarılama yöntemleri kullanılmıştır. SGKÖ' nün yapı geçerliğini incelemek üzere yapılan açımlayıcı faktör analizinden (AFA) elde edilen sonuçlara göre toplam varyansın % 53.4'ünü açıklayan, tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .35 ile .87 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. Özgün formun faktör yapısının Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örneklemde doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere yapılan DFA sonucu modelin yeterli düzeyde uyum gösterdiği ortaya çıkmıştır. Yapılan DFA'da elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş ve Minimum Ki-kare değerinin ($\chi^2=143.79$, $N=254$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise RMSEA=0.051, NFI=0.98, CFI=0.99, IFI=0.99, RFI=0.98, GFI=0.93 ve AGFI=0.90 olarak bulunmuştur. SGKÖ' nün uyum geçerliğini belirlemek amacıyla Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği (ODKÖ) ile arasındaki korelasyon incelenmiş ve her iki ölçek arasında .60, $p<0.01$ korelasyon bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin yüksek düzeyde geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

* Öğr. Gör. Dr Tayfun Doğan, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
e-mail: tayfun@tayfundogan.net

SGKÖ'nün güvenilirliğine yönelik olarak iç tutarlılık katsayısı .93 ve test yarılama yöntemiyle hesaplanan güvenilirlik katsayısı ise .88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin zamana göre değişmezliğini değerlendirmek amacıyla test tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve iki hafta arayla yapılan uygulama sonucu .85 güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir. Ayrıca SGKÖ'nün madde ayırt ediciliğini ve maddelerin toplam puanı yordama derecesini ortaya koymak üzere madde analizi yapılmıştır. Madde analizi sonucu ölçek maddelerinin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .32 ile .82 arasında değiştiği görülmüştür. SGKÖ beşli likert tipinde bir ölçektir ve alınabilecek en düşük puan 16 ve en yüksek puan 80'dir. Puanların yükselmesi sosyal görünüş kaygısının yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Bu çalışmanın amacı Hart ve ark. (2008) tarafından bireylerin sosyal görünüş kaygılarını ölçmek amacıyla geliştirilen SGKÖ'nün ergenlerden oluşan bir örnekleme psikometrik özelliklerini incelemektir. Ergenlerin psiko-sosyal gelişiminde beden imgesinin önemli bir rolü vardır. Beden algısı ergenin özgüvenin gelişimindeki en önemli belirleyicilerden biridir. Bu yaş döneminde olumsuz beden algısı depresyon, anksiyete ve olumsuz değerlendirilme korkusuyla ilişkili olabilmektedir (Göksan, 2007). Ergenlik döneminin temel özelliklerinden birisi ergenin görünüşüne aşırı önem vermesidir. Günümüzde özellikle medyanın bu konudaki etkisi de göz önünde bulundurulduğunda, ergenlik dönemindeki bir birey için görünüşündeki herhangi bir kusur kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu alanda yapılacak araştırma ve uygulamalar büyük önem arz etmektedir. SGKÖ, üniversite öğrencileri için geliştirilmiş bir ölçektir. Ülkemizde ergenlerin sosyal görünüş kaygısını ölçebilecek başka bir ölçme aracının olmayışı bu çalışma için motivasyon kaynağı olmuştur. Ölçeğin, özellikle beden dismorfik bozukluğu, sosyal fobi ve yeme bozuklukları ile ilgili araştırmalarda kullanılabilmesi düşünülmektedir. Ayrıca psikolojik danışma sürecinde bireyin görünüşüyle ilgili kaygılarını belirleyebilmek amacıyla danışmanlar tarafından da kullanılabilir.

YÖNTEM

Katılımcılar: Araştırma Sakarya, Konya ve İstanbul'dan üç farklı ilköğretim okulunun ikinci kademe öğrencileriyle yürütülmüştür. Toplam katılımcı sayısı 453'tür. Katılımcıların yaş aralığı 12-15'tir ve ortalaması 13.27'dir. Kız öğrenci sayısı 235 (% 51,9) ve erkek öğrenci sayısı 218 (% 48.1) dir.

Veri Toplama Araçları: Veri toplama aracı olarak Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (ESKÖ): Araştırmada SGKÖ ile birlikte Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (ESKÖ) kullanılmıştır. ESKÖ, La Greca ve Lopez (1998) tarafından, ergenlerin sosyal anksiyete düzeylerini ölçebilmek amacıyla geliştirilmiş, 18 maddelik, beşli likert tipinde öz bildirim tarzı bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Aydın ve Sütçü (2007) tarafından yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre toplam varyansın % 48'ini açıklayan üç faktör elde edilmiştir. Birinci faktör "olumsuz değerlendirilme korkusu" dur ve 6,8,9,12,14,17 ve 18. maddelerden oluşmaktadır. İkinci faktör "yeni sosyal durumlarda huzursuzluk ve korku duyma" dir ve 1,3,4,5,10 ve 13. maddelerden oluşmaktadır. Üçüncü faktör ise "genel sosyal durumlarda huzursuzluk ve korku duyma" dir ve 15,19,20,21 ve 22. maddeleri içermektedir. ESKÖ'nün toplamına ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere yönelik Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ise .68 ile .83 arasında değişmektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından katılımcıların demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla oluşturulmuştur. Buna göre katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri ve okullarını belirlemeye yönelik sorulardan meydana gelmektedir.

İşlemler: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin özgün formunun psikometrik özellikleri, üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme incelenmiştir. Bu çalışmada Türkçe uyarlaması yapılmış olan SGKÖ'nün geçerlik güvenilirlik çalışmaları ilköğretim ikinci kademe devam eden ergenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Sakarya, Konya ve İstanbul'dan (Esenler) üç farklı ilköğretim okulunda gönüllü öğrencilere uygulama yapılmıştır. Uygulamadan önce araştırma ile ilgili ve veri toplama araçlarının doldurulması ile ilgili açıklamalar yapılmış, ayrıca kimlik bilgilerine gerek olmadığı belirtilmiştir. Uygulama süresi yaklaşık olarak 10-15 dakika sürmüştür. Uygulamalardan sonra veriler SPSS 11.5 ve Lisrel 8.51 programları vasıtasıyla analiz edilmiştir. SGKÖ'nün güvenilirliğini test etmek amacıyla test tekrar test ve Cronbach alfa iç tutarlılık yöntemleri

kullanılmıştır. Ayrıca her bir maddenin toplam puanı yordama gücünü ortaya koymak üzere madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerliği ise açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleriyle incelenmiştir.

BULGULAR

Madde Analizi: SGKÖ-E'nin maddelerinin toplam puanı yordama gücünü belirlemek üzere madde analizi yapılmıştır. Madde toplam korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Başka bir deyişle bir ölçme aracındaki her bir maddenin benzer davranışları örneklediğini gösterir. Buna göre, madde toplam korelasyonunun pozitif ve yüksek olması gerekir. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği kabul edilir (Büyüköztürk, 2004). SGKÖ-E için yapılan madde analizi sonucunda düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .29 ile .72 arasında değiştiği görülmektedir. Madde analizine ilişkin bu bulgular, maddelerin ölçeğin tümü ile tutarlı olduğunu göstermektedir. Madde analizine ilişkin her bir madde için sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği Ergen Formu İçin Madde Analizi Sonuçları

Ölçek Maddeleri	Madde Çıkarıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkarıldığında Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Ölçek Alfası
SGKÖ-E 1	37.45	188.58	.29	.91
SGKÖ-E 2	36.96	180.43	.41	.91
SGKÖ-E 3	36.76	180.45	.44	.91
SGKÖ-E 4	37.04	174.23	.62	.90
SGKÖ-E 5	37.07	171.73	.65	.90
SGKÖ-E 6	37.54	173.85	.63	.90
SGKÖ-E 7	37.58	175.16	.61	.90
SGKÖ-E 8	37.64	173.67	.66	.90
SGKÖ-E 9	37.54	174.98	.60	.90
SGKÖ-E 10	37.47	175.30	.63	.90
SGKÖ-E 11	37.01	174.35	.62	.90
SGKÖ-E 12	37.53	175.35	.63	.90
SGKÖ-E 13	37.18	172.79	.67	.90
SGKÖ-E 14	37.85	174.63	.60	.90
SGKÖ-E 15	37.32	173.89	.57	.90
SGKÖ-E 16	37.19	170.45	.72	.90

Yapı Geçerliği: SGKÖ-E'nin yapı geçerliğini incelemek üzere açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA'nın temel özelliği önceden belirlenmiş bir yapının eldeki verilerle ne derece doğrulandığını ortaya koymaktır. Açımlayıcı faktör analizinde (AFA) araştırmacı analiz öncesinde herhangi bir faktör bilgisine sahip değildir. AFA genellikle tanımlayıcı ve açıklayıcı bir süreçken, DFA doğrulayıcıdır. Başka bir ifadeyle DFA, belirli değişkenlerin bir kuram temelinde önceden belirlenmiş faktörler üzerinde ağırlıklı olarak yer alacağı şeklindeki bir öngörünün sınanmasıdır (Sümer, 2000; Yılmaz ve Çelik, 2009; Şimşek, 2007). Bundan dolayı ölçeğin faktör yapısını belirlemek üzere öncelikle AFA yapılmış ardından ise DFA yapılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA): Ölçeğin ergenlerden oluşan örneklemde faktör yapısını ortaya koymak üzere açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Faktör analizi yapmadan önce verilerin faktör analizine uygunluğunu tespit etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Barlett Spehericity testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu 16 maddenin faktör analizi için KMO değerinin .94 olduğu görülmüştür. Barlett Spehericity testi χ^2 değeri ise 2885,96 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Literatür incelendiğinde faktör analizi için minimum KMO değerinin .60 olması ve Barlett Spehericity testinin de anlamlı çıkması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2004). Bu sonuçlara göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu görülerek faktör analizine geçilmiştir. AFA

sonucunda toplam varyansın % 42.72' sini açıklayan, özdeğeri 6.83 olan tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Tablo 2' de SGKÖ-E ölçeğine ilişkin faktör yükleri ve açıklanan varyans görülmektedir. Ölçek maddelerine ait faktör yüklerinin hepsi .30' un üzerinde olduğundan dolayı ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek duyulmamıştır.

Tablo 2. SGKÖ-E' nin Faktör Yapısı, Faktör Yükleri ve Açıkladığı Varyans Değerleri

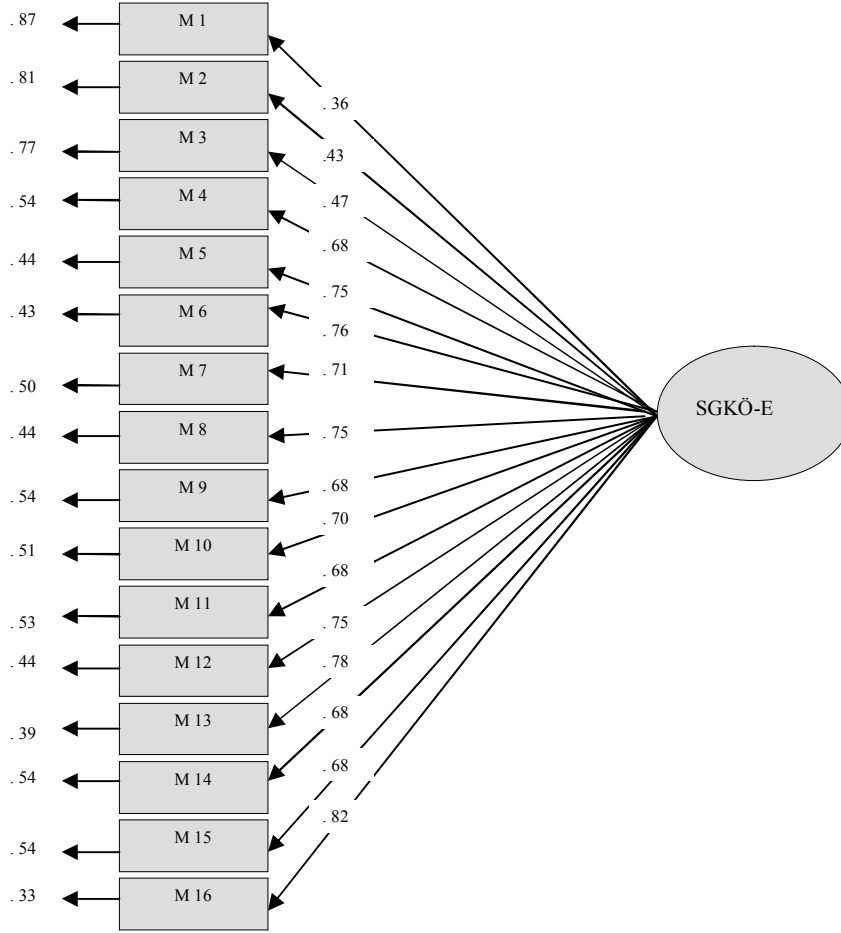
Maddeler	Faktör Yükleri
1. Dış görünüşümle ilgili kendimi rahat hissederim.*	.34
2. Fotoğrafım çekilirken kendimi gergin hissederim.	.46
3. İnsanlar doğrudan bana baktıklarında gerilirim.	.49
4.İnsanların görünüşümden dolayı benden hoşlanmayacakları konusunda endişelenirim.	.67
5.Yanlarında olmadığım zamanlarda insanların, görünüşümle ilgili kusurlarımı konuşacaklarından endişelenirim.	.71
6. Görünüşümden dolayı insanların benimle beraber vakit geçirmek istemeyeceklerinden endişelenirim.	.70
7.İnsanların beni çekici bulmamalarından korkarım.	.68
8.Görünüşümün yaşamımı zorlaştıracığından endişe duyarım.	.71
9. Karşıma çıkan fırsatları görünüşümden dolayı kaybetmekten kaygılanırım.	.66
10. İnsanlarla konuşurken görünüşümden dolayı gerginlik yaşarım.	.69
11. Diğer insanlar görünüşümle ilgili bir şey söylediklerinde kaygılanırım.	.68
12. Dış görünüşümle ilgili başkalarının beklentilerini karşılayamamaktan endişeleniyorum.	.70
13. İnsanların görünüşümü olumsuz olarak değerlendirecekleri konusunda endişelenirim.	.73
14. Diğer insanların görünüşümdeki bir kusurun farkına vardıklarını düşündüğümde kendimi rahatsız hissederim.	.67
15. Sevdiğim kişinin görünüşümden dolayı beni terk edeceğinden endişe duyuyorum.	.64
16. İnsanların görünüşümün iyi olmadığını düşünmelerinden endişeleniyorum.	.78
Açıklanan Varyans	% 42.72
Özdeğer	6.83

*Madde 1 tersten puanlanmaktadır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): Yapı geçerliği çalışmasında özgün formda olduğu gibi AFA sonucu da elde edilen tek faktörlü yapının ergenlerden oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere DFA yapılmıştır. DFA'da sınanan modelin uyum yeterliğini belirlemek için pek çok uyum indeksi kullanılmaktadır. Uyum indekslerinin kuramsal model ile gerçek veriler arasındaki uyumu değerlendirmelerinde birbirlerine göre güçlü ve zayıf yönlerinin olması nedeniyle modelin uyumunun ortaya konulması için birçok uyum indeksi değerinin kullanılması önerilir (Büyüköztürk ve ark., 2004). Söz konusu uyum indekslerinden en sık kullanılanları Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness), İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index , AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Normleştirilmiş Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI), Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Residuals, RMR veya RMS) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü'dür (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA). GFI, CFI, NFI, RFI, IFI ve AGFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri 0.90 ve mükemmel uyum değeri 0.95 olarak kabul edilmektedir (Bentler ve Bonett, 1980; Bentler, 1980; Marsh ve diğ., 2006). RMSEA için ise 0.08 kabul edilebilir uyum, ve 0.05 mükemmel uyum değeri olarak kabul edilmiştir (Barbara ve Campbell, 1999; Brown ve Cudeck, 1993). Yapı geçerliği çalışmasının ikinci aşamasında SGKÖ' nün faktör yapısının ergenlerden oluşan bir örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını ortaya koymak üzere birinci düzey (first order) DFA yapılmıştır. DFA sonucu ortaya çıkan modifikasyon önerileri incelendiğinde Madde 3-Madde 2, Madde 9-Madde 8, Madde 11-

Madde 3, Madde 4-Madde 3 ve Madde 12-Madde 3 arasındaki ilişkilerin modele ait uyum iyiliği değerlerini olumsuz etkilediği görülmüştür. Maddeler incelendiğinde ifadelerin anlam açısından birbirlerine yakın olduğu anlaşılmış ve maddelere yönelik hatalar ilişkilendirilmiştir. Sözkonusu maddelere yönelik hataların ilişkilendirilmesinden sonra model tekrar sınanmış ve SGKÖ-E' nin nihai DFA modeline ilişkin parametre tahminleri Şekil 1' de sunulmuştur.

Şekil 1: SGKÖ-E' ye İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

Tablo 3. DFA Modelinin Uyum İyiliği İndeksleri Sonuçları

χ^2	sd	AGFI	GFI	NFI	RFI	CFI	RMR	IFI	RMSEA
284.02	96	0.90	0.93	0.93	0.91	0.95	0,038	0,95	0,066

Tablo 3' de DFA modeline ilişkin uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde AGFI, GFI, NFI, RFI, CFI ve IFI indekslerinin .90'dan, RMR ve RMSEA' nın ise .08'den küçük olduğu görülmektedir. Ayrıca modele ilişkin parametre tahminlerinin pozitif yönde .36-.82 arasında yüklendiği görülmektedir. Sonuç olarak açıklayıcı faktör analizi ile ortaya konan ve DFA ile test edilen modelin elde edilen uyum indekslerinin yeterli olduğu söylenebilir.

Ölçüt Ölçek Geçerliliği : SGKÖ-E' nin ölçüt bağımlı ölçek geçerliliği çalışması Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (ESKÖ) kullanılarak, 219 öğrenciden alınan verilerle gerçekleştirilmiştir. SGKÖ-E ile ESKÖ' nün toplam puanları arasında ($r=.76$, $p<.01$) korelasyon bulunmuştur. SGKÖ-E ile ESKÖ' nün

alt boyutlarından “olumsuz değerlendirilme korkusu” arasında ($r=.77$, $p<.01$), “yeni sosyal durumlarda huzursuzluk ve korku” alt boyutuyla ($r=.59$, $p<.01$) ve “genel sosyal durumlardan huzursuzluk ve

koru” alt boyutuyla ise ($r=.60$, $p<.01$) ilişki saptanmıştır. Bu sonuçlar SGKÖ ile ESKÖ ve alt boyutları arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişkiler olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgular SGKÖ-E’ nin geçerliğine yönelik destekleyici kanıtlar olarak sunulabilir.

Güvenirlilik:SGKÖ-E’ nin güvenirliliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık ve test tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Buna göre ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin zaman içindeki tutarlığını belirlemek amacıyla test tekrar test yöntemi kullanılmış ve 229 öğrenciye iki hafta arayla uygulanmıştır. İki uygulamaya yönelik sonuçlar Pearson Moment Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiş ve SGKÖ-E’ nin test tekrar test güvenirlilik katsayısı $r=.80$, $p<.01$ ($n=229$) olarak bulunmuştur. Güvenirlilik analizleri sonucunda, ölçeğin sosyal görünüş kaygısını ölçmede yeterli değerlere sahip olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın amacı SGKÖ’ nün ilköğretim ikinci kademedeki ergen öğrencilerinden oluşan bir örnekleme geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir. SGKÖ’ nün faktör yapısına ve psikometrik özelliklerine ilişkin ilk bulgular, ölçeğin geliştiricileri olan Hart ve arkadaşları (2008) tarafından bildirilmiştir. Buna göre SGKÖ, üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısı düzeylerini ölçmeye yönelik tek faktörlü, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Doğan (2009) tarafından Türkçe’ ye uyarlanan SGKÖ’ nün Türkçe formunun üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısı düzeylerini ölçmede yeterli geçerlik ve güvenirlilik düzeyine sahip bir ölçme aracı olduğu da ortaya konmuştur.

Bu çalışmada SGKÖ’ nün yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca ölçüt bağıntılı geçerlik için Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (ESKÖ) ile ilişkisine bakılmıştır. Güvenirlilik çalışması olarak ise Cronbach alfa iç tutarlık ve test tekrar test güvenirlilik yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca her bir maddenin toplam puanı yordama gücünü belirlemek üzere madde analizi yapılmıştır.

SGKÖ’ nün yapı geçerliğini belirlemek üzere ilk olarak açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda toplam varyansın % 42.72’ sini açıklayan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Tek boyutta % 42.72’ lik bir varyansın açıklanması Sözkonusu yapının tek faktörlü olduğuna dair önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir (Kuzucu, 2008). SGKÖ-E’ nün faktör yapısının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinden oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere yapılan DFA sonucu modelin yeterli düzeyde uyum gösterdiği ortaya çıkmıştır. SGKÖ-E’ nin ölçüt bağıntılı geçerliğini belirlemek amacıyla ESKÖ ile arasındaki korelasyon incelenmiş ve her iki ölçek arasında pozitif yönde, yüksek düzeyde korelasyon bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin yeterli düzeyde geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

SGKÖ-E’ nin güvenirliliğini Cronbach alfa (iç tutarlık) ve test tekrar test yöntemleriyle hesaplanmıştır. Elde edilen güvenirlilik değerleri SGKÖ-E’ nin yeterli düzeyde güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur.

Sonuç olarak SGKÖ-E’ nin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinden oluşan örnekleme gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlilik çalışması sonucu elde edilen bulgular, ölçeğin sosyal görünüş kaygısını ölçebilmek için yeterli düzeyde geçerlik ve güvenirliliğe sahip olduğunu göstermiştir. SGKÖ-E kullanılarak ergenlik dönemindeki bireylerin görünüşlerinden dolayı yaşadıkları kaygılar ölçülebilir ve ölçek konu ile ilgili araştırmalarda kullanılabilir. Alanyazında beden algısı ve beden imajı gibi benzer konularda pek çok araştırma bulunmasına rağmen söz konusu beden algısının yarattığı kaygıyla ilgili araştırma sayısı oldukça sınırlıdır. Bundan dolayı sosyal görünüş kaygısı ile iletişim becerileri, benlik saygısı, anksiyete bozuklukları ve depresyon gibi değişkenlerle ilişkisinin araştırılması önerilebilir. Ayrıca ölçek bilimsel araştırmalar haricinde psikolojik danışma oturumlarında bireysel olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, A. ve Sütçü, T. S. (2007). Ergenler için sosyal kaygı ölçeğinin (ESKÖ) geçerlik ve güvenirliliğinin incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14 (2), 79-89.
- Barbara M. B. & Campbell T. L. (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: A look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30, 555.

- Bentler, P. M. (1980). Multivariate analysis with latent variables: Causal modeling. *Annual Review of Psychology*, 31, 419-456.
- Bentler, P. M. & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606.
- Browne, M. W. & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen ve J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (pp. 136-162). Newbury Park, CA: Sage.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk Ş., Akgün E.Ö., Özkahveci Ö., ve Demirel., F. (2004). Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (2) 207-239
- Cash, T.F., Santos, M.T., & Fleming Williams, E. (2005). Coping with body-image threats and challenges: Validation of the Body Image Coping Strategies Inventory. *Journal of Psychosomatic Research*, 58, 191-199.
- Cash, T. F. & Fleming, E. C. (2002). The impact of body image experiences: Development of the body image quality of life inventory. *Journal of Eating Disorder*, 31, 455-460.
- Doğan, T. (2009). Bilişsel ve Kendini Değerlendirme Süreçlerinin Sosyal Anksiyete Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Göksan, B. (2007). Ergenlerde Bedan İmajı ve Beden Dismorfik Bozukluğu. *Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi*. Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği. İstanbul.
- Hart, T.A., Flora, D. B., Palyo, S. A., Fresco, D. M., Holle, C. & Heimberg, R. C. (2008). Development and Examination of the Social Appearance Anxiety Scale. *Assessment*, 15, 48-59.
- La Greca, L. J. & Lopez, N. (1998) Social anxiety among adolescents: Linkages with peer relations and friendships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26:83-94.
- Jung, J. & Lee, S-H. (2006). Behavior between korean and U.S. women cross-cultural comparisons of appearance self-schema, body image, self-esteem, and dieting. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 34, 350.
- Kuzucu, Y. (2008). Duygusal farkındalık düzeyi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 51-64.
- Marsh, H. W., Hau, K.T., Artelt, C., Baumert, J. & Peschar, J. L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- Orsel, S., Canpolat, B. I., Akdemir, A. ve Özbay, H. (2004). Diyet Yapan ve Yapmayan Ergenlerin Kendilik Algısı, Beden İmajı ve Beden Kitle İndeksi Açısından Karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi* 15(1):5-15.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-74.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları*. Ekinoks Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, V. ve Çelik H. E. (2009). *Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modellemesi-I: Temel Kavramlar, Uygulamalar, Programlama*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.